

Strip-tease

Eric-Emmanuel Schmitt este un autor nu numai premiat, ci și jucat în mai toată lumea. **Variațiunile enigmatice** – titlu inspirat de variațiunile simfonice “Enigma” de Edward Elgar –, deși constă dintr-o lungă conversație între două personaje, un bărbat de anvergură și unul “de interior”, nu este nici statică, nici lipsită de tensiune. Autorul este extrem de abil atât în întreteserea replicilor inteligente, înzestrate cu aroma paradoxurilor ușoare, cât și în construcția riguroasă de ansamblu, care valorifică din plin suspansul și surpriza. Admirabilă este dispunerea loviturilor de teatru succesive: prima se produce exact la secțiunea de

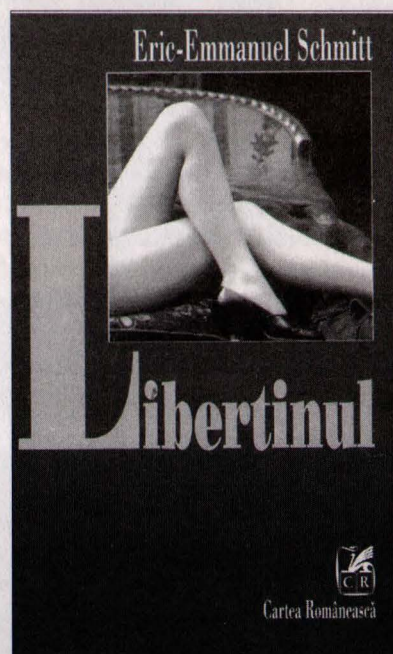
aur a textului, a doua la secțiunea de aur a restului, păstrându-se și un efect tare pentru final. Regia spectacolului viitor va trebui să fie extrem de atentă cu *timing*-ul, astfel încât arhitectura scenariului, cu secțiunile respective, să fie reproclusă și în timp real.

Principiul unei asemenea piese este cel al dezvoltării treptate a adevărului despre un proces gata încheiat înainte de începerea piesei. Este ceea ce D.I. Suchianu numea “dezînșelarea” spectatorului, procedeu de mare efect pe moment, dar oarecum dezamăgitor în retrospectivă. Realitatea experienței complexe care îi leagă pe cei doi eroi este dezgolită cu metodă și control, stârnind la culme interesul și înfrigurarea spectatorilor, cam la fel cum se procedează într-un bun spectacol de *strip-tease*. Și într-un caz, și în celălalt există momente

cruciale – loviturile de teatru, respectiv scoaterea pieselor “esențiale” ale îmbrăcăminteii. Decepția ulterioară a spectatorului constă, de asemenea în ambele cazuri, în faptul că, în loc să asiste la desfășurarea “pe viu” a unui proces care să conducă la ceva nou, nebanuit, finalul nu face decât să descopere complet o situație dată, preexistentă, așa cum ultimul vâl al oricărei Salomee nu face decât să descopere însemnele previzibile ale speciei. Piesa era, de fapt, încheiată înainte de a fi început, iar noi aflăm aceasta abia când ea se sfârșește.

Diderot văzut din față

Eric-Emmanuel Schmitt se simte la largul lui mânuind personaje celebre. În **Libertinul** se joacă dezinvolt, punându-l în scenă pe Diderot, pe care-l face să se explice și, mai ales, să ni se explice. Autorul evită didacticismul, obișnuit când te adresezi

unui public mediu, presupus ignorant. Pretextul acțiunii este un act sexual mereu amânat între Diderot și o doamnă inteligentă, care se tot străduiește să-l picteze nud. Evident, protagoniștii sunt mereu întrepruți, Enciclopedia nu așteaptă,

redactarea articolelor trece mereu pe primul plan. Pe deasupra, cele mai diverse personaje solicită sfaturi și, mai ales, impun conversații în care ni se dezvăluie în modul cel mai amuzant contradicțiile dintre teoria și practica amoralismului. O parte însemnată din hazul piesei vine din contrazicerea locului comun privind incompatibilitatea dintre concentrarea intelectuală și o viață erotică bogată și colorată. Desigur, faptul că o minte vioaie și activă ar diminua sau, dimpotrivă, ar potența performanțele bărbătești rămâne controversat. Mai mult, nu vom ști cu siguranță dacă acordul dintre cerebralitate și virilitate ar fi realmente realizarea lui Diderot sau doar fantasma lui Schmitt. Oricum, cu toate că în timpul acțiunii vioiciunea conversației amână obținerea satisfacției, finalul piesei sugerează că aceasta, o dată atinsă, nu umează să fie decât preludiul unor conversații încă și mai pasionante. Mesajul laic al epocii Luminilor este în ultimă instanță că, dacă discuție nu e, nimic nu e.

Diderot văzut din profil

Este interesant de comparat maniera ușoară, franțuzească în care Schmitt îl abordează pe Diderot cu modul sistematic teuton în care o face Hans Magnus Enzensberger în **Filantropul** (titlu neinspirat). Piesa se reazemă pe o documentare aprofundată. Autorul a studiat atât opera literară, cât și pe cea filosofică a lui Diderot și a imaginat o intrigă adaptată chiar după piesele epocii. Diderot e pus să se implice în organizarea unei căsătorii cam ca în **Nunta lui Figaro** și să descâlcească niște tenebroase escrocherii financiare. O face din plăcerea de a obliga și, mai ales, din dorința de a face lumea să se învârtă ceva mai repede. Enzensberger are și ideea, excelentă în sine, de a-l con-